

KALENTERIMAAILMAN KUULUMISIA No 7 ★ Kevät 2001

PÄÄSIÄINEN JA NASTARENKAAT

HALLITUS PÄÄTTI
VAINOJEN UHRIEN
MUISTO-
PÄIVÄSTÄ S. 2

KESÄAIKAKÄYTÄNTÖ
MUUTTUI PYSYVÄKSI
S. 2

RIIKINRUOTSALAISET
SAIVAT UUDEN
NIMIPÄIVÄLUTTELON
S. 3

SUOMEN
KALENTERIKAKUN
UUSJAKO ON VALMIS
S. 4

Vaikka talvi on jo tältä vuodelta takana, voimme vielä palata mielenkiintoiseen yksityiskohtaan pääsiäisestä ja nastarenkaiden käytöstä.

Koulutusohjaaja Matti Laakso Liikenneturvasta soitteli ennen pääsiäistä almanakkatoimistoon ja pohdiskeli nastarengassäännöksiä. Nykyinen asetus sanoo, että nastarenkaiden käyttöaika päättyy 31.3. tai pääsiäismaanantaita seuraavana maanantaina, mikäli tämä on myöhemmin kuin 31.3. Laakso kysyi almanakkatoimistosta, kuinka usein pääsiäismaanantai on niin aikaisin, että jodutaan käyttämään ensimmäistä sääntöä (jonka mukaan käyttöaika päättyy 31.3.).

Almanakkatoimisto selvitteli asiaa. Pääsiäismaanantain aikaisin mahdollinen päivämäärä on 23.3. Tällöin seuraava maanantai on 30.3. ja joudutaan käyttämään ensimmäistä sääntöä.

Jos pääsiäismaanantai on seuraavana mahdollisena päivänä 24.3., sitä seuraava maanantai on 31.3. Tällöin kumpikin sääntö antaa saman tuloksen.

Jos pääsiäismaanantai on 25.3. tai sitä myöhemmin, on voimassa jälkimmäinen sääntö.

Kuinka usein sitten pääsiäismaanantai on aikaisimpana mahdollisena päivänään 23.3.? Tämä selviää taulukoista, joissa on lueteltu pääsiäisen paikka kunakin vuotena. Yllättäväksi tulokseksi tuli, että viimeksi pääsiäinen on ollut näin aikaisin vuonna 1761. Silloin ei autoissa vielä taidettu nastarenkaita käyttää. Ja seuraavan kerran pääsiäinen on näin aikaisin vuonna 2285!

Lainlaatijat eivät ole sääntöä muotoillessaan selvittäneet pääsiäisen paikkoja, ja siksi säännöstä on tehty tarpeettoman mutkikas. Jos sääntö yksinkertaistetaan sellaiseksi, että nastarenkaiden käyttöaika päättyy pääsiäismaanantaita seuraavana maanantaina, selvittää tällä säännöllä lähes kolmesataa vuotta eteenpäin. ☺

Kalenterimaailman kuulumisia ISSN 1455-8823
Almanakkatoimiston tiedotuslehti ilmestyy 2 kertaa vuodessa
Vastaava toimittaja Heikki Oja
Julkaisija Helsingin yliopiston Kehityspalvelut Oy,
Yliopiston almanakkatoimisto
PL 14 (Kopernikuksentie 1), 00014 Helsingin yliopisto
Puh. (09)1912 2942 Faksi (09)1912 2917
Sähköposti almanakka@helsinki.fi
Internet <http://almanakka.helsinki.fi>
Tekstin lainaaminen on sallittua jos lähde mainitaan.

TAMMIKUULLE UUSI KALENTERIPÄIVÄ VAINOJEN UHRIEN MUISTOPÄIVÄ

Valtioneuvoston kanslia teki 20.2.2001 päätöksen uudesta muistopäivästä, joka merkittäisiin kalentereihin. Päätös kuuluu seuraavasti: "Valtioneuvoston kanslia on päättänyt hallituksen keskusteltua asiasta, että juutalaisvainojen ja muiden kansainvaivojen uhrien muistopäivää ryhdytään viettämään tammikuun 27 päivänä. Päivä nimetään vainojen uhrien muistopäiväksi."

Valtioneuvoston kanslia esittää Helsingin yliopiston almanakatoimistolle, että päivä laitetaan almanakkaan käyttäen edellä mainittua nimeä. Opetusministeriölle valtioneuvoston kanslia esittää, että se huolehtisi muistopäivän huomioon ottamisesta eriasteisessa opetuksessa.

Valtioneuvoston kanslian lehdistötiedote toteaa päivän tavoitteen seuraavaa: "Päivä muistuttaa meitä yli 50 vuoden takaisista tapahtumista, joiden kukaan ei soisi toistuvan ihmiskunnan historiasa. Ihmisen muisti on kuitenkin ra-

jallinen. Sen vuoksi noista vuosikymmenten takaisista tapahtumista tulee kertoa. Nuorisolla on oltava riittävästi tietoa, jotta ihmisarvoa ja suvaitsevaisuutta ei unohdeta.

"Päivä 27. tammikuuta on Auschwitzin vapautuksen päivä. Sen viettämisestä on antanut päätöslauselman Euroopan parlamentti ja sitä vietetään muun muassa Saksan liittotasavallassa, Isossa-Britanniassa, Italiassa, Ruotsissa ja Tanskassa."

Euroopan parlamentti antoi asiasta päätöslauselman 15.6.1995. Kansanedustaja Bjarne Kallis teki muistopäivän käyttöönotosta kirjallisen kyselyn kesäkuussa 2000, mutta silloin hallitus ei vielä katsonut aiheelliseksi muistopäivän julistamista. Syyskuussa 2000 Jad vashem, Suomen osasto ry teki pääministerille ehdotuksen muistopäivän perustamiseksi. Yhdistys viittasi myös Ruotsiin, jossa pääministeri Göran Persson oli antanut julistuksen Auschwitzin va-

pautuksen vuosipäivän julistamisesta Ruotsissa viralliseksi muistopäiväksi.

Valtioneuvoston kanslia pyysi ennen päätöstään lausunnon eri ministeriöiltä ja kielitoimistolta. Vastustavia ääniä ei kuulunut, ja siksi pääministeri Paavo Lipponen allekirjoitti helmikuussa 2001 valtioneuvoston kanslian päätöksen.

Valtioneuvoston tavoitteena on, että päivää voitaisiin viettää jo vuonna 2002. Koska osa ensi vuoden kalentereista oli talvella jo tuotantovaiheessa, päivä ei ehtinyt kaikkiin vuoden 2002 kalentereihin. Almanakkatoimisto antoi kuitenkin suosituksen, että päivä otettaisiin mukaan kaikkiin niihin kalentereihin, joihin se käytännössä ehtii.

Ruotsinkielisiin kalentereihin kielitoimisto suosittelee vainojen uhrien muistopäivälle nimeä minnesdagen för förintelsens offer.

Päivä ei ole liputuspäivä eikä vapaapäivä. ☺

KELLOJA RUKATAAN TULEVINAKIN VUOSINA

KESÄAIKAKÄYTÄNTÖ MUUTETTIIN EU:SSA PYSYVÄKSI

Euroopan unioni on päättänyt, että nykyisen kaltainen kesäaikakäytäntö muutetaan EU:ssa pysyväksi. Tähän asti kesäajasta on tehty päätös 2-4 vuodeksi kerrallaan, mutta nyt tehty päätös on voimassa vuodesta 2002 eteenpäin ilman takarajaa.

Päätös merkitsee sitä, että seuraavinakin vuosina kelloa siirretään maaliskuun lopulla tunnilla eteenpäin ja lokakuun lopulla taas tunnilla taaksepäin.

Suomessa on kesäaikaa käytetty joka kesä vuodesta 1981 alkaen. Tätä ennen kokeiltiin meillä kesäaikaa yhtenä vuonna, toisen maailmansodan aikana 1942. Vuosina 1981 - 1995 kesäaika oli voimassa maaliskuun lopulta syyskuun lopulle, mutta vuodesta 1996

alkaen on kesäaika jatkunut EU:n päätöksen mukaisesti lokakuun lopulle asti. Viimeksi kesäajasta päätettiin EU:ssa vuonna 1997, jolloin sovittiin neljän seuraavan vuoden ajoista.

Uusi päätös tehtiin EU:n liikenneministerineuvostossa 20.12.2000. Päätöstä edelsi laaja selvitys, joka tehtiin 90-luvun lopulla kaikissa EU:n jäsenmaissa. Selvitys osoitti, että yksikään jäsenmaista ei harkitse kesäajasta luopumista. Itse asiassa kesäaika ei enää herätä jäsenmaissa mielipiteitä sen enempää puolesta kuin vastaan.

Vielä 90-luvun puolivälissä kesäajasta päätettäessä Ranska oli eri rintamassa kuin muut maat eikä päätös ollut yksimielinen, vaan se tehtiin enemmistön voi-

SEKASORRON VUODET OHI

RUOTSI SAI UUDEN NIMIPÄIVÄLUETTELOON

Ruotsi on vihdoinkin saanut uuden, yhtenäisen nimipäiväluettelon kolmekymmentä vuotta kestäneen sekasorron kauden jälkeen.

Ruotsissa almanakkaerioikeus päättyi vuonna 1972, jolloin kuka tahansa sai ruveta julkaisemaan omia almanakkojaan. Tuohon asti kaikissa almanakoissa oli käytetty samaa, jo vuonna 1901 vahvistettua nimipäiväluetteloa. Luettelo oli 70 vuodessa tietysti vanhentunut, kun tiedeakatemia ei ollut huolehtinut luettelon uusimisesta.

Erioikeuden lakkauttamisen jälkeen kalenterinjulkaisijat eivät enää halunneet käyttää vanhentunutta luetteloa. Niinpä suurin kalenteriyhtiö Esselte laati oman, uudistetun luettelon, jota se rupesi käyttämään kaikissa omissa kalentereissaan. Ruotsin tiedeakatemia käytti omassa kalenterissaan edelleen vanhaa luetteloa, ja muut julkaisijat käyttivät jompaa kumpaa luetteloa tai niiden yhdistelmää.

Ruotsin kansalla oli ihmettelmistä, kun eri kalentereissa oli erilaisia nimipäiviä. Kalenterinjulkaisijat ja nimitutkijatkin ymmärsivät tilanteen hankaluuden. Siksi 1990-

luvun lopulla perustettiin uusi toimikunta, joka sai tehtäväkseen uuden riikinruotsalaisen nimiluettelon laatimisen. Toimikunnassa oli mukana edustajia niin julkaisijoiden kuin tiedemaailman puolelta.

Nyt luettelo on valmistunut, ja se on otettu käyttöön vuoden 2001 alusta lähtien kaikissa Ruotsin kalentereissa. Samalla on sovittu, että jatkossa nimiluetteloa uusitaan kaikkien tahojen yhteistyönä tarpeen mukaan.

Luettelo poikkeaa suuresti suomenruotsalaisesta luettelosta, jota

on Suomessa uusittu 1800-luvulta alkaen. Professori Marianne Blomqvist, joka tällä hetkellä hoitaa suomenruotsalaista luetteloa, on tutustunut riikinruotsalaisten uuteen luetteloon ja on lupautunut kirjoittamaan siitä artikkelin Yliopiston nimipäiväalmanakkaan 2002, joka ilmestyy ensi lokakuussa.

Uusi ruotsalaisluettelo on ostettavissa Yliopiston almanakkatoimistosta joko paperimuodossa tai sähköisessä muodossa levykkeellä. ☺

Tammikuun alkua riikinruotsalaisissa nimiluetteloissa

Päivä	Akatemia 1901	Esselte 1993	Uusi luettelo 2001
1. 1.	Nyårsdagen	Nyårsdagen	Nyårsdagen
2. 1.	Svea	Svea, Sverker	Svea
3. 1.	Alfred	Alfred, Alfrida	Alfred, Alfrida
4. 1.	Rut	Rut, Ritva	Rut
5. 1.	Hanna	Hanna, Hannele	Hanna, Hannele
6. 1.	Trettondedag jul	Baltsar, Kasper	Kasper, Melker, Baltsar
7. 1.	August	August, Augusta	August, Augusta
8. 1.	Erländ	Erländ, Erhard	Erländ
9. 1.	Gunnar	Gunnar, Gunder	Gunnar, Gunder
10. 1.	Sigurd	Sigurd, Sigmund	Sigurd, Sigbritt
11. 1.	Hugo	Hugo, Hagar	Jan, Jannike
12. 1.	Frideborg	Frideborg, Fridolf	Frideborg, Fridolf
13. 1.	Knut	Knut	Knut
14. 1.	Felix	Felix, Felicia	Felix, Felicia
15. 1.	Laura	Laura, Liv	Laura, Lorentz
16. 1.	Hjalmar	Hjalmar, Hervor	Hjalmar, Helmer
17. 1.	Anton	Anton, Tony	Anton, Tony
18. 1.	Hilda	Hilda, Hildur	Hilda, Hildur
19. 1.	Henrik	Henrik, Henry	Henrik

min. (Tarina kertoo, että Ranskan kannan muodosti pääministerin nuori sukulainen, jonka unet menivät sekaisin kellojen siirron takia. Siksi Ranska ei olisi halunnut käännellä kelloja lainkaan.)

Nyt selvitys vain toteaa, että Ranskassa, kuten myös Belgiassa ja Portugalissa, suhtautuminen kesäaikaan on lievästi kielteistä. Kreikassa, Ruotsissa, Espanjassa ja Suomessa suhtautuminen on lievästi tai selvästi myönteistä. Itävallassa, Saksassa, Tanskassa, Alankomaissa ja Isossa-Britanniassa suhtautuminen on neutraalia, ja Irlannissa, Italiassa ja Luxemburgissa kesäaika ei pidetä edes kiinnostavana kysymyksenä.

Uuden direktiivin mukaan kesäaika alkaa kaikissa valtioissa vuodesta 2002 alkaen maaliskuun viimeise-

nä sunnuntaina aamuyöllä kello 1 GMT (eli kello 3 Suomen aikaa) ja päättyy lokakuun viimeisenä sunnuntaina kello 1 GMT (eli kello 4 Suomen kesäaika). Vuosina 2002–2006 alkamis- ja päätymispäivät ovat siten seuraavat:

2002: 31.3. - 27.10.

2003: 30.3. - 26.10.

2004: 28.3. - 31.10.

2005: 27.3. - 30.10.

2006: 26.3. - 29.10.

Kesäajan vaikutuksista EU:ssa tehdään seuraavan kerran selvitys vuoden 2007 aikana. ☺

SUOMEN KALENTERI- KAKUN UUSJAKO VALMIS

Suomessa lakkautettiin almanakkaerioikeus vuoden 1995 alussa, kun Suomi liittyi Euroopan unioniin. Viiden vuoden ajan kalenterimarkkinoilla kävi melkoinen mullistus, kun uudet kalenterinjulkaisijat toisensa jälkeen alkoivat syyttää tuotteitaan suomalaisten käytettäväksi.

Nyt muutokset ovat tasaantuneet, ja suomalaiset kalenterimarkkinat ovat jakautuneet uuteen uskoon. Kalenterimäärien mukaan laskettuna kakku on jakautunut kahteen suunnilleen yhtä suureen osaan. Hieman yli 50 % osuutta pitää hallussaan erioikeuden entinen vuokramies Ajasto Osakeyhtiö, ja toisesta, hieman alle 50 % osuudesta huolehtivat Yliopiston almanakkatoimiston suorat asiakkaat.

Ajasto Oy:kin käyttää kalentereissaan samoja Helsingin yliopistosta saatuja tietoja, mutta se on solminut sopimuksen tietojen käyttämisestä yliopiston keskushallinnon kanssa eikä ole almanakkatoimiston suora asiakas.

Almanakkatoimiston asiakkaiden tekemien kalenterien määrä on noussut vuosi vuodelta. Edellisvuodesta määrä nousi jälleen lähes miljoonalla kappaleella. Kun vuodelle 2000 julkaistiin almanakkatoimiston asiakkaiden toimesta noin seitsemän miljoonaa kalenteria, oli luku vuosikerralle 2001 jo noin 7,8 miljoonaa kalenteria.

Lähes miljoonaan julkaistuun kalenteriin pääsi neljä julkaisijaa. Näistä kahta voi pitää Ajasto Osakeyhtiön voimakkaimpina kilpailijoina, sillä niillä on laaja tuotevalikoina erityyppisiä kalentereita. Suunnilleen tasavertaisia ovat Burde Kustannus, joka toimii pääasiassa Ruotsissa, mutta on tullut mukaan Suomenkin markkinoille, ja CC kalenteripalvelu, joka toimii ja tekee tuotteensa Suomessa.

Kaksi muuta lähes miljoonan kalenterin julkaisijaa ovat Yhtyneet Kuvalehdet, joka tekee suuripainoksi-

sia kalentereita eri lehtiensä lukijoille, ja Kauppakalenteri, joka ilmestyy eri puolilla Suomea usean eri julkaisijan toimesta.

Laajaan kalenterivalikoimaan ja sadoissatuhansissa mitattavaan levikkiin pääsevät myös Otava ja Scandecor.

Loppu suomalaisesta kalenterikakusta jakautuu sa-toihin pieniin siivuihin, kun erilaiset kustantajat, liikeyritykset, seurakunnat ja yhdistykset ostavat kalenteritiedot tai valmiit kalenterisivut Yliopiston almanakkatoimistosta ja painattavat tuotteensa sopivaksi katsomassaan kirjapainossa.

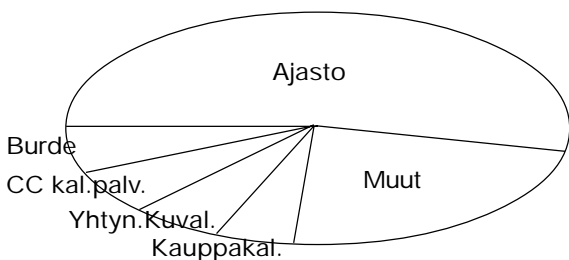
AJASTO OY:N TOIMITUSJOHTAJA VAIHTUI

Maamme suurin kalenterinvalmistaja Ajasto Osakeyhtiö kuuluu SanomaWSOY-konserniin. Ajasto Oy:llä vuosi 2000 oli toinen tappiollinen vuosi peräkkäin. Kun edellisvuonna liikevaihto oli 229,4 miljoonaa markkaa ja tappio 16,6 miljoonaa markkaa, vuonna 2000 liikevaihto oli 218,1 miljoonaa ja tappio 10,7 miljoonaa. Ajaston toimintakertomus toteaa: "Ajasto-konsernin kotimaan liiketoimintojen tulos oli hyvä ja parani edellisestä vuodesta. Ryhmän kokonaistulos jäi kuitenkin tappiolliseksi Ruotsin ja Norjan yksikköjen heikon menestyksen vuoksi, joskin vuoden aikana tehdyt tervehdyttämistoimet kohensivat niiden tulosta. Skandinavisten yksikköjen tappio johtui osin saneerauskuiluista ja osin kovasta kilpailusta.

"Ajaston myynti ja markkinaosuus olivat Suomessa edellisen vuoden tasolla. Ruotsissa ja Norjassa markkinaosuudet säilyivät ennallaan räätälöidyissä kalentereissa, mutta kuluttajille suunnatuissa vakiokalentereissa volyymit ja markkinaosuudet vähenivät.

"Kalenterien kokonaismarkkinat supistuivat vuonna 2000 jonkin verran. Kalenteriryhmän vahvojen tuotemerkkien ja johtavan markkina-aseman ansiosta sen yksiköillä on kuitenkin hyvät edellytykset kannattavaan toimintaan."

Ajasto Oy ilmoitti keväällä myös toimitusjohtajan vaihdoksesta. WSOY:n tiedote kertoo: "Ajasto Osakeyhtiön toimitusjohtajaksi on nimitetty 1.5.2001 alkaen yhtiön tuotantojohtaja, DI Yrjö Franssila, 49. Ajaston nykyinen toimitusjohtaja Olle Koskinen jää eläkkeelle kuluvan vuoden marraskuussa, mutta jatkaa siihen saakka kalenteriryhmän Ruotsin ja Norjan toimintojen järjestämiseen liittyvissä erityistehtävissä."

Suomen kalenterimarkkinoiden summittainen jakautuminen kalenterien kappalemäärien mukaan. Piirros perustuu almanakkatoimiston arvioihin.